

Laponiaprocessen

Sámeednama väráltárbbe Laponia
Lapplands världsarv Laponia
The Laponian World Heritage Area

Bilaga 2

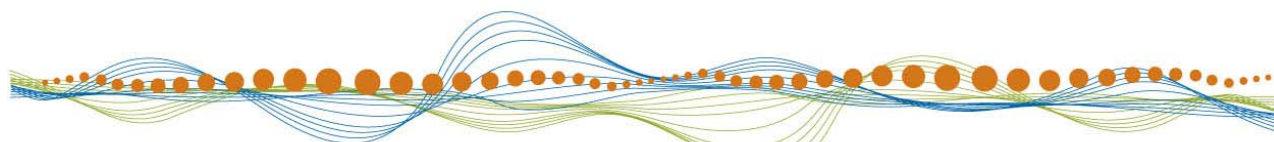
Förslag till

En ny förvaltningsorganisation för världsarvet Laponia

**Oajvvadus áđá
tjuottjudusorganisasjávnnáj
väráltárbbáj Laponia**

LAPONIAPROCESSEN

Laponiaprocessen

Innehållsförteckning

1.	Behovet av en ny förvaltningsorganisation för Laponia.....	3
2.	Uppställda krav på förslaget på ny förvaltningsorganisation	4
3.	Hur uppställda krav uppfylls med den nya Laponiatjuottjudus.....	6
4.	Geografiskt ansvarsområde	10
5.	Förvaltningsmål, uppdrag och funktioner	11
6.	Avgränsning mellan Laponiatjuottjudus och myndigheter	13
7.	Vilka parter bildar Laponiatjuottjudus	20
8.	Laponiatjuottjudus associationsform.....	21
9.	Den nya –Laponiaförvaltningen - Laponiatjuottjudus.....	26
10.	Resursbehov och finansiering	30

1. Behovet av en ny förvaltningsorganisation för Laponia

Sverige har genom världsarvskonventionen tagit på sig ett ansvar för att säkerställa Laponias värden för framtiden. En viktig del av det arbetet är att skapa en ändamålsenlig form för förvaltning och skötsel av området. Laponiaprocessen föreslår i denna rapport en tydlig förvaltningsstruktur med en ny samordnande lokal förvaltningsorganisation. I redovisningen förtydligas bl.a. vilka krav som ligger till grund för förslaget, hur ansvaret fördelar sig mellan inblandade parter och berörda myndigheter, vilka resursbehov som föreligger samt ges förslag på finansiering.

Uppgiften att förvalta Laponias unika värden är betydligt mer omfattande än dagens uppdrag att förvalta de befintliga nationalparkerna och naturreservaten. Nationalparkerna och naturreservaten syftar genomgående till att bevara naturområden i sina naturliga tillstånd. Förvaltningen av Laponia ska vila på ett helhetsperspektiv, där kopplingen mellan människan, landskapet, kulturen, naturen, renskötseln, jakten och fisket samt det faktum att Laponia utgör en del av en ekonomisk och geografisk helhet är centralt. I detta ingår att naturvård ska sammanvävas med kulturmiljövård och lokal utveckling. Området är ett kulturlandskap i vilket det samiska folket sedan urminnes tider verkat och utövat sin kultur och näringar. De människor som nu bor och verkar i området bär på egna visioner om naturen, landskapet och sin egen framtid.

Parternas förslag på en för Laponia skräddarsydd förvaltningsform med en lokal och samisk representation är något hittills främmande i ett svenskt förvaltningsperspektiv. Förslaget kan verka dramatiskt, men i Sverige har såväl regering som riksdag genom inriktningen av den nya naturvårdspolitiken (rskr 2001/02:173) belyst värdet av lokal dialog och deltagande i naturvårdsarbetet samt betonat behovet av nya förvaltningslösningar. Laponiaprocessen levererar förslag till en sådan ny förvaltningslösning!

Frågan om hur världsarvsområden som bebos av urfolk ska förvaltas är emellertid inte unik. Det handlar om att kombinera befintliga regelverk och förvaltningstraditioner med en organisatorisk modell som möjliggör ett meningsfullt deltagande för lokalbefolkningen. Internationellt betonas alltmer kopplingen mellan lokalt inflytande över naturresurser, framgångsrik naturvård och långsiktigt hållbar utveckling. Parternas förslag är från ett internationellt perspektiv knappast revolutionerande.

Det finns ingen svensk lagstiftning som är direkt tillämpbar på områden med så mångskiftande värden och behov. Det finns heller inga bra förvaltningsmodeller som utvecklats för att hantera en liknande uppgift. En förvaltning av världsarvsområdet med ett helhetsperspektiv saknas idag.

Förslaget på ny förvaltningsorganisation för Laponia är en del av en paketlösning för förvaltningen av världsarvet där även nya föreskrifter för nationalparkerna och naturreservaten, naturum och förstärkta utbildnings- och informationsinsatser samt en ny förvaltningsplan med skötselplan ingår.

2. Uppställda krav på förslaget på ny förvaltningsorganisation

I parternas överenskommelse 2006-06-30, som också utgör grunden för regeringsuppdraget (M2006/2962/Na) att utveckla formerna för förvaltning av världsarvet, ställdes ett antal krav på den nya förvaltningsorganisationen för Laponia upp.

I arbetet med att definiera ett trovärdigt och långsiktigt hållbart förslag på en ny förvaltningsorganisation för Laponia har dessa krav både utgjort ett ramverk för diskussionerna och också utgjort en måttstock i bedömningarna av de olika alternativa förslag som analyserats. Nedan följer kraven i punktform och med tillhörande skrivning från överenskommelsen.

- *Organisationen ska vara lokalt förankrad*

En lokalt förankrad världsarvsförvaltning ska bildas för världsarvet Laponia. Laponiaförvaltningen (Laponiatjuottjudus) bör driftsättas senast 2010.

- *Gränsdragningen med förvaltningsmyndigheterna ska vara preciserad*

Vid den tidpunkt då världsarvsförvaltningen bildas ska också förvaltningsmyndigheternas uppgifter ha preciserats med gränsdragning mellan förvaltningsmyndigheterna och världsarvsförvaltningen.

- *De lokala parterna och staten ska ingå i organisationens styrorgan, samt*

- *Organisationen ska ha en samisk majoritet i sitt styrorgan*

Laponiatjuottjudus bildas av samebyarna inom Laponia, Jokkmokk och Gällivare kommuner samt staten genom Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Norrbotten län. Parterna är överens om att företrädare för berörda samebyar ska ha majoritet i styrelsen.

- *Organisationen ska operativt förvalta världsarvet*

Laponiatjuottjudus uppgifter bör vara dels att operativt förvalta världsarvet Laponia inom ramen för dels de lokala parternas vilja, dels den inriktning som läggs fast i den övergripande förvaltningsplanen med skötselplan, de ramar som sätts i den lagstiftning och de regelverk som gäller för förvaltningen av i världsarvet ingående nationalparker och naturreservat samt inom ramen för svenska konventionsåtaganden.

Laponiatjuottjudus ska bedriva sin verksamhet så att den gällande inriktningen av förvaltningsarbetet uppfylls som det uttryckts i av riksdagen fastställda miljömål, regeringens skrivelser en ny naturvårdspolitik och världsarvsfrågor, rådande rennärings- och rovdjurspolitik m.m. De parter som ingår i världsarvsförvaltningen ska bedriva sin verksamhet med respekt för dessa policydokument och gällande regler.

- *Organisationen ska vara fristående/självständig,*

- *Organisationen ska utföra uppgifter som överförs från nuvarande förvaltning,*

- *Organisationen ska inom ramen för förvaltningsplanen kunna åta sig andra finansierade uppdrag,*

Laponiaprocessen

Samt

- *Organisationen ska ha en ledningsstruktur och egen personal*

Laponiatjuottjudus har ett geografiskt ansvarsområde som omfattar världsarvet med nationalparkerna Muddus/Muttos, Sarek, Padjelanta/Badjelánnda och Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke, naturreservaten Stubbá/Stubba och Sjávnja/Sjaunja, delar av Kvikkjokk/Kabla NR samt vissa områden som utöver dessa ingår i världsarvet.

Laponiatjuottjudus ska enligt parterna vara en egen självständig organisation som har kapacitet att både utföra de uppgifter som nämns ovan och att åta sig uppdrag inom ramen för huvudmännens uttalade vilja. Organisationen bör ha en ledningsstruktur och en egen bemanning. Parterna har också funnit att Laponiatjuottjudus ska ha beslutsmandat i frågor som ligger inom organisationens uppdrag.

Arbetsättet för Laponiatjuottjudus ska präglas av öppenhet och samverkan genom dialog med lokalbefolkningen för lösning av sakfrågor.

3. Hur uppställda krav uppfylls med den nya Laponiatjuottjudus

Parterna bedömer att den ideella föreningen är den organisationsform som bäst uppfyller uppställda krav. Organisationsformen uppfyller dock inte alla krav, och parterna har därför gjort en samlad bedömning att det viktigaste kravet är kravet att organisationen ska vara fristående.

Utifrån de uppställda kraven i kapitel 1 och de bedömningar som redovisas i kapitel 9 har parterna kommit fram till ett förslag på organisation och associationsform.

Nedan följer en genomgång av hur de uppställda kraven uppfylls och hur Laponiaprocessens parter resonerat. I kapitel 10 redovisas förslaget på organisation.

Organisationen ska vara lokalt förankrad

Den nya förvaltningsorganisationen ska utifrån Laponias värden ta hänsyn till närboendes och brukares behov och bruk av naturresurserna. Det medför att förvaltningen måste utgå från ett lokalt deltagande och ett fortlöpande förankringsarbete i så många sammanhang som möjligt. En god och löpande dialog mellan olika intressenter fogar ihop dessa delar. Med deltagande menas här engagemang av individer och grupper som bor och verkar i området. Utifrån det lokala samhällets perspektiv kan man säga att deltagande är en aktiv handling, medan förankring är ett tillstånd där någon försöker förankra färdiga idéer och beslut.

En lokalt förankrad organisation, förenklar också möjligheten att ha lärandearenan, searvetlatjan, som ett centralt arbetsredskap i förvaltningen. I en region där motsättningarna mellan centralmakt och periferi under lång tid varit tydlig, är möjligheterna att ständigt lära av de erfarenheter som dras av största betydelse för att överbygga motsättningar och öka förståelsen för olika perspektiv.

För att ge en ny förvaltningsorganisation legitimitet och handlingsutrymme har parterna i Laponiaprocessen funnit att den ska vara lokalt förankrad av och placerad inom de berörda kommunerna och hos de huvudsakliga brukarna av världsarvet. Förankring på det lokala planet har bl. a. ägt rum genom förankringsmöten i olika konstellationer, väl beredda kommunfullmäktigebeslut samt en Agenda 21-process inom berörda samebyar.

I likhet med ekosystemansatsens principer förordas en förvaltning på lägsta möjliga nivå och som innehåller ovanstående demokratifunktioner. Även nationella och internationella erfarenheter visar att långsiktigt bevarande och hållbart nyttjande av skyddade områden förutsätter att de människor som lever och verkar i och kring dessa känner delaktighet i skötsel och förvaltning. Den ideella föreningen kan göras lokalt förankrad genom att kommunerna som företrädare kommunmedborgarnas intressen och samebyar som är nyttjanderättsinnehavare och brukare i Laponia ingår som bildande parter.

Gränsdragningen med förvaltningsmyndigheterna ska vara preciserad

I kapitel 9 analyseras en rad olika associationsformer. Enbart en av alla de associationsformer som analyserats under arbetets gång har visat sig uppfylla huvuddelen av de uppställda kraven.

Laponiaprocessen

För att förvalta Laponias omfattande kultur- och naturvärden på ett så effektivt sätt som möjligt förordas ett samordnande förvaltningsansvar som utövas av en ny lokal förvaltningsorganisation. Den verkar i en struktur av direkt och indirekt berörda myndigheter. Denna uppbyggnad kan beskrivas som gemensam förvaltning eller samförvaltning, något som möjliggör att bevarande och utveckling av världsarvet kan förenas på ett enklare sätt. Anpassade kulturmiljö- och naturvårdsinsatser kombineras bättre genom denna samordnade styrning.

Gränsdragningen mellan en ideell förening och förvaltningsmyndigheterna måste göras tydlig, både för den operativa verksamheten och genom att föreningen inte kan – eller för den delen bör - ha direkta myndighetsuppgifter. Gränsdragningen framgår dels i kapitel 7, dels i förvaltningsplanens skötseldel.

De lokala parterna och staten ska ingå i organisationens styrorgan, samt att organisationen ska ha en samisk majoritet i sitt styrorgan

Regeringen har i proposition 1995/96:61 redovisat sin uppfattning om formerna för verksamheter som är beroende av statligt stöd mm. Regeringen föreslår att när staten tillsammans med en annan part engagerar sig i verksamhet som är beroende av statligt stöd skall det ske främst genom att ett aktiebolag eller en ideell förening bildas. Dessa verksamhetsformer fyller enligt regeringens dåvarande uppfattning även de behov som kommuner och landsting har av privaträttsliga former för denna typ av verksamhet.

Laponia är ett område som samer bebott, brukat och förvaltad i årtusenden. De människor som nu bor och verkar i Laponia vill få möjlighet att utveckla sin kultur, sina näringar och sina liv. Parterna i Laponiaprocessen är ense om att det är kulturbärarna själva, samerna i området, som kan säkerställa den samiska kulturens och kulturlandskapets framtid i Laponia. Det omgivande samhället kan stödja och skapa förutsättningar för en sådan utveckling men avgörande avvägningar och beslut måste tas av samerna själva.. Parterna i Laponiaprocessen framhåller att ett betydande samiskt inflytande över förvaltning och skötsel av Laponia är en förutsättning för att de värden som motiverade utnämningen av området ska kunna bibehållas. För förvaltningens del har det särskild innebörd eftersom världsarvsutnämningen tydligt anger brukarperspektivets betydelse.

Parterna i Laponiaprocessen är eniga om att alla lokala parter garanteras ett tydligt inflytande och att samiska företrädare skall ges en majoritetsställning i den nya Laponiatjuottjudus styrande organ. Det är möjligt för både lokala parter och staten att ingå i den ideella föreningens styrorgan. Antalet mandat i föreningen styrelse bestäms av de som bildar föreningen vilket gör det möjligt att ha en samisk majoritet.

Organisationen ska operativt förvalta världsarvet

Ett lokalt deltagande i den operativa förvaltningen stärker intressenternas engagemang för ett långsiktigt skydd och ett hållbart brukande. Nya perspektiv på problem och bättre lösningar kan också komma att utvecklas när vetenskaplig, traditionell och praktisk kunskap och erfarenheter från myndighetsväsendet och det lokala samhället. Det har under arbetets gång blivit Laponiaprocessens övertygelse att lokalt deltagande, en förvaltning som arbetar operativ och som har en lokal placering i närheten av världsarvet gör det operativa arbetet så som praktisk skötsel av världsarvet mer

Laponiaprocessen

effektivt och trovärdigt. Dessutom kommer det operativa arbetet komma att bidra till den lokala ekonomin genom att erbjuda arbetstillfällen.

Skötselplanen är ett praktiskt program för förvaltningen som ger underlag för främst planering, upphandling, genomförande av skötselåtgärder, dokumentation och uppföljning. En ideell förening kan ges i uppdrag att operativt förvalta världsarvet.

Organisationen ska vara fristående/självständig, utföra uppgifter som överförs från nuvarande förvaltning, kunna åta sig andra uppdrag efter eget beslut, samt ha en ledningsstruktur och egen personal

Den nya förvaltningen av Laponia bygger på en process och ett förhållningssätt till världsarvet och de inblandade parterna som på många sätt är unik i Sverige och Europa. Laponiaprocessen och arbetet med att skapa den nya förvaltningen har varit möjlig för att parterna vågat hantera svåra och komplexa frågor och att parterna gemensamt funnit lösningar som både respekterat regelverk och parternas olika synsätt och ansvar. Allt eftersom tiden har fortskridit har en särskilt processkultur som bygger på respekt, dialog och delat ansvar vuxit fram. Laponiaprocessens parter är eniga om att denna kultur är viktig att behålla och utveckla för att förvaltningen av världsarvet ska kunna bli lyckad och långsiktigt hållbar. Samtidigt bedömer parterna att det är svårt, om inte omöjligt, att överföra Laponiaprocessens kultur till en redan existerande, eller sammankopplad organisation.

Som en viktig del i arbetet med att finna formerna för hur och av vem Laponia ska förvaltas har ett antal olika alternativa associationsformer inom ramen för två olika huvudmodeller analyserat. Huvudmodellerna har varit organisationer som är sammankopplade med annan organisation eller organisationer som är fristående från andra organisationer. Fördelen som de sammankopplade organisationsalternativen har är effektivare samordning och en mer direkt tillgång till en bredare kompetensbas än vad en fristående organisation ensamt kan ha tillgång till. De fristående organisationsalternativen har samtliga en högre frihets/självständighetsgrad än de sammankopplade.

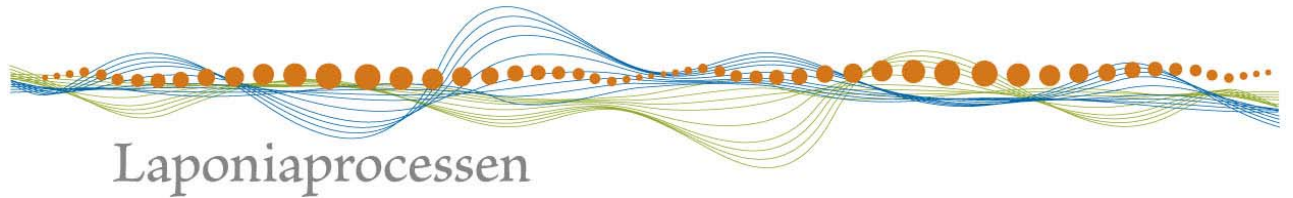
Laponiaprocessen har under arbetets gång särskilt betonat betydelsen av en självständighet vilket har lett till bedömningen att de fristående organisationsalternativen överväger fördelarna med de sammankopplade.

I kapitel 7 görs en genomgång och gränsdragning mellan uppgifter som ligger kvar på myndigheter, vilka uppgifter som den nya Laponiaförvaltningen och myndigheterna särskilt ska samråda kring och vilka uppgifter som ska överföras till nya Laponiaförvaltningen. I skötselplanen görs en precisering av de uppdrag som överförs till den nya förvaltningen och i övriga förvaltningsplanen anges i större drag på vilket sätt förvaltningen av världsarvet ska utövas.

Laponiaprocessens parter menar att förvaltningsorganisationen för Laponia ska kunna ta på sig uppdrag. Det kan antingen ske genom att överenskommelser träffas mellan den part som vill få ett uppdrag utfört och Laponiaförvaltningen eller genom beslut av styrorganet för förvaltningsorganisationen. Förvaltningen ska således ha möjligt att ta på sig andra uppdrag inom ramen för sitt förvaltningsuppdrag.

För att kunna utföra de uppdrag som läggs på förvaltningsorganisationen krävs anställd personal.

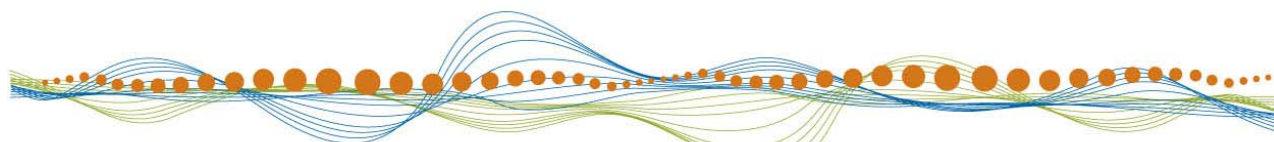

Laponiaprocessen

Möjligheten att anställa personal och utöva personalansvar liksom att ha en fungerande ledningsfunktion bedömer Laponiaprocessen vara nödvändig för att få en fungerande förvaltning av världsarvet.

En ideell förening är fristående, den kan utförda överförda uppgifter och ta uppdrag inom ramen för sin urkund. Dessutom står det den ideella föreningen fritt att forma sin ledningsstruktur samt anställa personal.

Laponiaprocessen

4. Geografiskt ansvarsområde

Laponiatjuottjudus uppdrag enligt förvaltningsplanen och där ingående skötselplan omfattar världsarvet Laponia med de gränser som fastställts av Unesco. Det utgörs således av nationalparkerna Muddus/Muttos, Padjelanta/Badjelánnda, Sarek och Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke, reservaten Sjávnja/Sjaunja och Stubbá/Stubba, del av reservatet Huhtán/Kvikkjokk – Gábles/Kabla (Tjuoldavuobme) samt övriga områden- Sulidälbmá och Ráhpaáno suorgudahka (Laidaredeltat). Laponiatjuottjudus ansvarar vidare för förvaltning av Padjelantaleden med statligt ägda stuglägen i hela dess sträckning samt Kungsledens sträckning mellan Huhtán/Kvikkjokk och Saltoluokta.

Förutom detta område kommer förvaltningen att bedriva verksamheter enskilt och i samverkan med andra aktörer på de noder (mindre besökscentra) som anläggs utanför Laponia. Det gäller huvudsakligen informations-, utställnings- och programverksamhet i noderna Jiellevárre/Gällivare, Jáhkámáhkke/Jokkmokk, Huhtán/Kvikkjokk och Bårjås/Porjus. Utformningen av dessa sker inom ramen för Laponiaprocessen med deltagande av de grundande parterna och i samverkan med andra aktörer såsom respektive kommuns destinationsbolag/ turistinformation, fjäll- och samemuseet Ájtte m.fl. Informationsverksamheten utanför Laponia kan också ske i samverkan med andra organisationer eller företag som har intresse av att informera om världsarvet.

5. Förvaltningsmål, uppdrag och funktioner

Förvaltningsmålet för världsarvet Laponia enligt Tjuottjudusplána/förvaltningsplanen är

Världsarvet Laponia förvaltas på ett sådant sätt att dess värden säkerställs för framtiden. Världsarvet är en tillgång för utveckling. Förvaltningen av världsarvet är gemensam och sker med respekt för de ingående parternas olika förutsättningar och i enlighet med förvaltningsplanen. Förvaltningsarbetet är en lärandeprocess (searvelatjna) som hela tiden utvecklas och förnyas med värdegrunden som bas. Laponiatjuottjudus / Laponiaförvaltningen är ett föredöme förvaltning av natur- och kulturvärden.

Laponiatjuottjudus *uppdrag* är att förvalta världsarvet Laponia och däri ingående nationalparker och naturreservat på ett sådant sätt att det övergripande förvaltningsmålet samt syftena med de skyddade områdena uppnås. Verksamheten ska bedrivas utifrån gällande regelverk för nationalparker, naturreservat och kulturmiljövård samt svenska konventionsåtaganden. Förvaltningen har ett samordnande ansvar för att föresatserna i förvaltningsplanen och uppdragen i skötselplanen genomförs. Verksamheten ska vidare arbeta efter bl.a. nationella och regionala miljömål och rådande inriktning inom berörda politikområden.

Utifrån Laponiatjuottjudus uppdrag finns en rad olika mer detaljerade uppgifter/detaljuppdrag som ska utföras. Dessa redovisas i förvaltningsplanens skötselplan. I samband med att resursbehovet för Laponiatjuottjudus beräknats har en analys utförts av de detaljerade uppdragen som ingår i skötselplanen. Analysen visar att de detaljerade uppdragen kan grupperas i sju huvudfunktioner:

Funktion – Mötesplatser och lärandearena

- stimulera allmänhetens deltagande i förvaltningen genom informella och formella processer och att utveckla en rådsfunktion. Använda sig av lärandearenan som ett vedertaget och regelbundet arbetssätt enligt skötselplanen,
- yttra sig som en viktig samrådspart till berörda förvaltningsmyndigheter i ärenden av myndighetskaraktär som exempelvis dispenser, tillstånd, planärenden, upplåtelse av mark, fiske och jakt, men också i samband med planering och genomförande av forskningsinsatser,
- medverka som partsföreträdare i olika grupperingar, t.ex. vattenförvaltning/vattenråd, samfälligheter samt upprätthålla nationella och internationella kontakter/nätverk,

Funktion – Struktur och styrning

- verksamhetsplanera, säkerställa finansiering, tillämpa rutiner enligt administrativa system som innehåller kvalitets- och miljöuppföljning,
- löpande utarbeta och fastställa övriga målsättningar, riktlinjer, planer, program och ambitioner som anses nödvändiga, säkra en god anpassningsförmåga till skiftande förutsättningar,
- bereda, utforma och följa upp beslut, utöva arbetsgivaransvar; rekrytera och leda personal,

Funktion - Löpande administration och drift

- planera, prioritera och upphandla vård- och skötselinsatser, upprätta och sluta kontrakt och avtal
- ekonomihantering, arkivhantering o dylikt, upphandlingar mm,

Laponiaprocessen

Funktion – Stödja och utveckla

- svara för de uppgifter som huvudmännen ger eller andra framför till förvaltningen eller som förvaltningen inom egna ramar åtar sig och som bidrar till en positiv utveckling av Laponia och dess värden,
- stödja och utveckla rennäring och besöksnäring,

Funktion – Utbildning och kommunikation

- Som officiell informations- och utbildningskanal ska Laponiatjuottjudus/ Laponiaförvaltningen förmedla, skapa förståelse och respekt för världsarvets värden. Det innebär enligt skötselplanen att
- förvalta informationsplatser i olika former i och kring Laponia, däribland naturum och andra informationsanläggningar,
- ansvara för, utveckla och producera information till informationsplatserna i och kring Laponia till innehåll, form och media, utbilda och utveckla utbildningspaket för besökare, skolor och verksamma i världsarvet,
- informera och utbilda om rennäring, samisk kultur och kulturarv, natur- och naturvård och Laponia i allmänhet som ett särskilt folkbildningsuppdrag,
- ansvara för programverksamhet, ta emot besök och grupper och samarbeta med skolor, myndigheter och andra som har ett utbildnings- eller informationsbehov,

Funktion -Handledning/arbetsledning av fältarbete

- utföra skötselinsatser av natur- och kulturmiljöer i Laponias nationalparker och naturreservat enligt skötselplan; operativt arbete i fält, inventeringar, bevakning och skötsel av anläggningar,
- på uppdrag av Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län svara för viss fastighetsförvaltning i Sarek, Stuor Mourkke/Stora Sjöfallet, Padjelanta/Badjelánnda och Muddus/Muttos nationalparker enligt gällande delegation.
- genomföra inventeringar och kunskapsuppbyggande/övervakande insatser inom de områden som ligger till grund för världsarvsutnämningen, inklusive uppgifter inom miljöövervakning enl. skötselplan. Medverka/bistå vid kartläggningar, undersökningar, inventeringar och forskning som bidrar till ökad kunskap och förståelse av Laponias kultur- och naturvärlden och traditionell kunskap.

Funktion – Uppföljning, övervakning och utvärdering

- följa upp resultaten av dels det egna arbetet, dels hur andra aktörers verksamheter inom Laponia påverkar världsarvet genom t ex lov, dispens- och tillståndsgivning, upplåtelsehantering, terrängkörning mm,
- utföra kontroll (praktisk uppföljning/kontroll med avseende på funktion, underhållsbehov och säkerhet), vård- och skötselinsatser av de anläggningar, byggnader, installationer och statliga leder inom och utom världsarvet enligt skötselplan eller där man fått särskilda uppdrag,
- rapportera till tillsynsmyndigheten vid misstanke om brott enligt föreskrifterna och MB

När organisationens slutliga form fastställts och resurserna för verksamheten bestämts är det ett ansvar för Laponiatjuottjudus att genomföra den verksamhetsplanering och de nödvändiga prioriteringar som kan krävas. I den här typen av avgöranden har förvaltningen eget beslutsmandat.

6. Avgränsning mellan Laponiatjuottjudus och myndigheter med särskilt eller avgränsade uppdrag i Laponia

Det är viktigt att ramarna för Laponiatjuottjudus verksamhet är tydligt definierade för att stärka möjligheterna att uppnå konkreta resultat och för intressenter att kunna följa upp verksamheten. Staten och kommunerna kommer även efter bildandet av en samordnande Laponiaförvaltning att ha viktiga uppgifter inom ramen för sina förvaltnings- och myndighetsuppgifter. För statens del tillkommer också huvudmannaskapet för de områden som skyddas som nationalparker och naturreservat.

Förvaltningen av världsarven i Sverige sker i enlighet med den lagstiftning som gäller för annan fysisk miljö, främst plan- och bygglagen, miljöbalken och kulturminneslagen. För Laponias del tillkommer same- och rennärlingslagstiftningen. Det finns ingen speciell lagstiftning för världsarven. Beslut om inrättande av en ny förvaltningsorganisation bör klargöra att förvaltningsuppgifter överlämnas eller delegeras.

Från samråd till fördjupat samarbete

I förordning (2002:864) med länsstyrelseinstruktion ges till exempel instruktioner om *samråd* inför beslut som syftar till en konsultation eller inhämtande av synpunkter under beslutsprocessen.

Det samarbete som de bildande parterna ser mellan den nya förvaltningsorganisationen och de närmast berörda myndigheterna är *mer* än samråd vid myndighetsbeslut. Det handlar i praktiken om att myndigheter och Laponiatjuottjudus samarbetar och delar på förvaltningsansvaret för världsarvet Laponia. Begreppet samförvaltning finns dock inte i det svenska juridiska ramverket. För att ett sådant *fördjupat samarbete* som arbetsform skall kunna fungera kan det behövas en komplettering av myndigheternas instruktioner.

I skötselplanen anges för alla berörda aktörer *ambitioner* och i vissa fall *övergripande mål*. För att förverkliga dessa inriktningar krävs allt från lättare samråd till fördjupat samarbete mellan Laponiaförvaltningen och myndigheter ifråga.

6.1 Myndigheter med särskilt ansvar

De närmast berörda myndigheterna har ombetts att beskriva sina myndighets- eller förvaltningsfunktioner som direkt eller indirekt har betydelse för världsarvets förvaltning.

Jokkmokk och Gällivare kommuner

Det kommunala förvaltningsansvaret grundar sig på den kommunala självstyrelsen. Kommunerna har ansvaret för den fysiska planeringen av mark- och vattenanvändningen inom hela kommunen inklusive världsarvet Laponia. I begreppet fysisk planering ingår både de hushållningsbestämmelser som finns i miljöbalken och de planinstrument som finns i plan- och bygglagen. Planinstrument är det redskap med vilket kommunerna, med beaktande av nationella och regionala intressen, kan göra avvägningar mellan olika intressen inom den fysiska planeringen. Här ingår ett ansvar för att natur- och kulturmiljön samt kulturarvet tillvaratas i den fysiska planeringen.

Laponiaprocessen

Övriga uppgifter av betydelse för världsarvet är den tillsynsverksamhet som utförs inom ramen för miljölagstiftningen, t.ex. för avfallshantering. Vidare arbetar kommunerna aktivt med olika frågor som rör friluftsliv, där främst arbetet med anläggande och skötsel av skoterleder har betydelse för Laponia. Verksamheter inom skola, utbildning och räddningstjänst har även dessa beröringspunkter med världsarvet.

Gällivare och Jokkmokk kommuner ingår i den nya förvaltningsorganisationens styrorgan och samarbetet äger rum genom denna funktion i de frågor som rör Laponia. Inom de kommunala ansvarsområdena förväntas ett normalt och i vissa fall ett fördjupat samarbete med den nya förvaltningsorganisationen enligt skötselplanen. Inga myndighetsfunktioner överförs.

Länsstyrelsen i Norrbottens län

Länsstyrelsen svarar för den statliga förvaltningen i länet och ska verka för att övergripande miljö- och regionalpolitiska mål får genomslag i länet, samtidigt som hänsyn skall tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen förvaltar naturreservat och nationalparker, beslutar om naturvårdande åtgärder och frågor som rör kulturmiljö och kulturarv. Länsstyrelsen ansvarar vidare för fjällförvaltningen.

Myndighetsutövningen innefattar i första hand prövning enligt lag, förordning eller föreskrift, men också tillsyn. I Laponia är det främst lagstiftningen i miljöbalken, kulturminneslagen, rennäringslagen, jaktlagen samt terrängkörningslagen som är grund för myndighetsutövningen. Lagstiftningen medför en roll i verkställandet av miljöbalken, hushållning med naturresurserna, ett tillsynsansvar i olika frågor samt ett ansvar för miljöövervakning, uppföljning, kunskapsuppbyggnad och informationsspridning. Förutom naturvård märks även andra uppgifter av vikt för Laponia; miljöskydd, fiske, jakt, skydds jakt kulturarv, kulturmiljö, kommunikationer, regional utveckling och hållbar samhällsplanering.

Prövningar av dispenser, tillstånd, anmälningar och upplåtelser

- dispenser från föreskrifter, terrängkörningslagen, vapen på skoter
- upplåtelser av mark, jakt och fiske
- upplåtelser av nyttjanderätter på mark ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen
- frågor rörande skydds jakt på rovdjur, inklusive skydds jakt inom nationalpark
- frågor om miljöfarlig verksamhet enligt Miljöbalken
- frågor om skydd av naturen 7kap MB
- frågor om kyrkliga kulturminnen, byggnadsminnen, fornminnesfrågor enl. KML

Tillsyn och besiktning

- tillsyn av jakt, fiske, mark och terrängtrafik
- samordning av tillsynen regionalt för jakt, fiske och mark
- tillsyn föreskrifter skyddade områden
- tillsyn över att beslutade föreskrifter som rör rennäringen efterlevs
- tillsyn vid renräkning och över att renlängd upprättas
- tillsyn över att samebyarna tar hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen
- besiktningar, t.ex. björnjakt, viltskador

Hantering av anslag och fördelning av medel

- företagsstöd, bidragsgivning

Laponiaprocessen

- EU:s strukturfonder inkl medfinansiering, bidragsgivning
- bidrag för vård av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, fornlämningar m m

Övervakning, uppföljning och inventering

- samordningsansvar av miljömålsuppföljning och miljöövervakning inkl provtagning
- rovviltinventering samt artövervakning

Övrigt ansvar inom fiske och jakt

- ansvar för vissa fiskeanläggningar enligt FFR-avtal (Rennäringens främjande)
- hantering av jaktfrågor som ej är upplåtelsejakt enligt rennäringslagen

Övrigt ansvar för vissa frågor som rör samerna, samebyn och renskötseln

- fastställa Rennäringsdelegationens ansvarsområde
- fastställa högsta renantal
- ansvar för medling vid renbetning på åkermark
- bevakning av renskötselns relationer till tredje man
- överklaganden av bystämmas beslut

Länsstyrelsen ingår i Laponiatjuottjudus styrelse och samarbetet äger rum genom denna funktion i de frågor som direkt rör Laponiatjuottjudus. Olika fältaktiva insatser inom världsarvet, t ex inom miljöövervakning, vård- och skötsel, rovdjursinventering m m kommer att utföras av Laponiatjuottjudus. I övriga frågor som rör Laponia ska ett fördjupat samarbete mellan Länsstyrelsen och Laponiatjuottjudus. Vägledande för det fördjupade samarbetet är riktlinjer, ambitioner/övergripande mål i skötselplanen. Inga myndighetsfunktioner, vare sig prövning eller tillsyn, överförs till Laponiatjuottjudus.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket är den centrala förvaltningsmyndigheten på miljöområdet med syfte att främja en hållbar utveckling med utgångspunkt i den ekologiska dimensionen. De miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt och strategierna för att nå målen ska vara vägledande i arbetet. I samband därmed har Naturvårdsverket ett övergripande ansvar för miljömålsfrågor. Naturvårdsverket ska särskilt vägleda, samordna, följa upp och utvärdera miljö- och tillsynsarbetet bl.a. för centrala, regionala och lokala myndigheter samt vid behov föreslå åtgärder för miljömålsarbetets, tillsynsarbetets och det övriga miljöarbetets utveckling.

Naturvårdsverket ansvarar för viltförvaltning och som ansvarig jaktmyndighet svarar man också för jaktfrågor enligt jaktlagstiftningen. Hit hör åtgärder för hotade arter eller förebyggande åtgärder för arter som skapar problem för olika näringar.

Naturvårdsverket ska också se till att förutsättningarna för friluftslivet bevaras och utvecklas utifrån en helhetssyn på natur- och kulturlandskapet. Det sker bl.a. genom att ge råd och fördela statsbidrag.

Inom Laponia fastställer Naturvårdsverket föreskrifter och beslutar om skötselplaner för de ingående nationalparkerna.

Laponiaprocessen

Naturvårdsverket förvaltar för statens räkning en del av marken inom Laponia.

Naturvårdsverket ingår i Laponiatjuottjudus styrelse och det nära samarbetet äger rum genom denna funktion. Vägledande för det fördjupade samarbetet är riktlinjer, ambitioner/ övergripande mål i skötselplanen. Inga myndighetsfunktioner överförs till Laponiatjuottjudus.

Sametinget

Sametinget är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament med ett övergripande uppdraget att bevaka frågor som rör samisk kultur i Sverige. Sametinget är även central förvaltningsmyndighet och regeringens expertmyndighet med ansvar för frågor som berör rennäringen. Sametingets uppdrag i de delar som särskilt berör Laponia är följande:

Övergripande ansvar

- verka för en levande samisk kultur och därvid ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur,
- leda det samiska språkarbetet,
- informera om samiska förhållanden
- medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten.

Hantering av anslag och fördelning av medel

- fördelningen av statens bidrag och av medel ur Samefonden till samisk kultur och samiska organisationer samt av andra medel som ställs till förfogande,
- rovdjursersättning,
- anslag som rör främjande av rennäringen, såsom prisstöd och katastrofskadeskydd
- bygdemedel för rennäringen,
- flertal stöd för företag och natur- och kulturmiljöer i renskötselområdet inom ramen för EU:s landbygdsprogram.

Ansvar för frågor som rör samebyn och renskötseln

- utfärdande av föreskrifter och författningar som rör rennäringen och rennäringens hänsyn till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen,
- hantering av administration som rör samebyarna och renmärken,
- ansvar för underhåll av riksgränsstängsel och vissa renskötselaneläggningar,
- för områden för riksintresse för rennäringen enligt miljöbalken. Länsstyrelsen fattar beslut.

Samråd och nära samarbete ska ske mellan Laponiatjuottjudus och Sametinget. Inom vissa ansvarsområden förutses på sikt ett fördjupat samarbete.

Riksantikvarieämbetet

Riksantikvarieämbetet, RAÄ, är central myndighet för frågor som rör kulturmiljö och kulturarv. Myndighetens verksamhet innefattar olika typer av insatser för kulturarvet, med kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling, vård och konservering, myndighetsarbete och arkeologisk uppdragsverksamhet samt fördelar också statliga bidrag. Verksamheten bygger till stor del på ett samarbete med andra centrala myndigheter och institutioner samt med aktörer på regional och lokal nivå.

Viktiga mål för verksamheten inom kulturmiljöområdet är ett bevarat och försvarat kulturarv, respekt för olika gruppers kulturarv samt allas förståelse för, delaktighet i och ansvarstagande för den egna kulturmiljön. RAÄ ska verka för att kulturarvets värden tas tillvara i utvecklingen mot ett hållbart samhälle.

RAÄ och Naturvårdsverket har ett generellt uppdrag från regeringen att hantera frågan om världsarv. Det innebär bl.a. att följa utvecklingen i världsarvsområdena och vid behov i första hand stödja länsstyrelserna. RAÄ ansvar för den periodiska rapporteringen till Unesco av tillståndet i världsarven.

Mellan RAÄ och Laponiatjuottjudus förutses samarbete i frågor som särskilt rör Laponia och samråd i frågor som rör Laponia som världsarv.

6.2 Myndigheter med generella eller avgränsade uppdrag

Följande myndigheter har generella eller avgränsade uppdrag i Laponia som innebär att de inte är berörda i lika stor utsträckning i förvaltningen av Laponia. För dessa myndigheter krävs samarbete med Laponiatjuottjudus i enstaka fall och inom vissa ansvarsområden, främst enligt skötselplanen.

Jordbruksverket

Jordbruksverket är regeringens expertmyndighet på det jordbruks- och livsmedelspolitiska området och har ett samlat sektorsansvar för jordbruk och trädgård. Av dessa frågor är det i korthet följande som berör Laponia.

- upplåtelse enligt 32 § rennäringslagen i de delar av Laponia som ligger utanför nationalpark och inom vilka jakt och fiske är tillåtet. I dessa områden gäller Jordbruksverkets föreskrifter för upplåtelse (SJVFS 1993:95)
- handläggning av Landbyggsprogrammet som ger olika typer av stöd till renskötsel företag och miljöersättning för natur- och kulturmiljöer i renskötselområdet,
- investeringsstöd till markförbättrande insatser för minskat markslitage i samband med renskötselarbete inom renskötselområdet.

Vattenmyndigheten

Vattenmyndigheterna har det övergripande ansvaret att se till att EU:s ramdirektiv för vatten genomförs i Sverige. Laponia ingår i Vattenmyndigheten i Bottenvikens vattendistrikt som är hemmahörig inom Länsstyrelsen i Norrbottens län.

Vattenmyndigheten ska ta fram kunskapsunderlag och lämna förslag till kvalitetskrav, förvaltningsplaner, övervakningsprogram och åtgärdsprogram för olika avrinningsområden. Arbetet ska ske i dialog med kommuner, vattenvårdsförbund och andra lokala vattenintressenter.

Polismyndigheten i Norrbotten samt Fjällräddningen

Lagen om skydd mot olyckor (LSO kap 4) säger att det är polisens ansvar att i fjällområde efterforska och rädda den som försvunnit, samt rädda den som råkat ut för olycka m.m. Polisen utbildar frivilliga ordsbor till fjällräddare som tillsammans med polisen bildar organisationen Fjällräddning-

en. Fjällräddaren förordnas av polismyndigheten med tre års intervaller. Det finns en tydlig gränsdragning för fjällområdet med kommunal räddningschef i varje fjällkommun. Laponiatjuottjudus har inga polisiära uppgifter eller uppgifter inom ramen för räddningstjänstens uppdrag men kan bli berörd vid insatser.

Sveriges geologiska undersökning och Bergsstaten

Sveriges geologiska undersökning (SGU) är den myndighet som svarar för frågor som rör jord, berg och grundvatten. SGU prövar ärenden gällande upplåtelse av nyttjanderätt enligt 32§ rennäringslagen avseende tillgodgörande av mineraliska ämnen (berg-, grus-, eller moräntäkter) som inte omfattas av mineralagen på den mark som staten förvaltar ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Inom Laponia är det enligt nationalparks och naturreservatsföreskrifterna förbjudet att bortföra torv, mineral eller annat geologiskt material. Ansökningar om täktverksamhet behandlas som dispens- eller tillståndsärende hos länsstyrelsen.

Bergsstaten är ett särskilt beslutsorgan inom SGU med uppgift att bland annat handlägga och besluta i ärenden som rör prospektering och utvinning av mineral enligt mineralagen. Det är få ärenden som rör Laponia, vilket kan förklaras med att lagstiftningen är restriktiv vad gäller denna typ av aktivitet i skyddande områden generellt och nationalparker specifikt.

Statens fastighetsverk

Statens fastighetsverk (SFV) förvaltar Sveriges nationalbyggnader och fria marker, slott och kungsgårdar, teatrar, museer, ambassader och en sjundedel av landets yta bestående av skog och mark. SFV förvaltar en del av marken inom Laponia. En precisering av vilka fastigheter som omfattas framgår i Förvaltningsplanen (kapitel 1.4 Förvaltningsplanens omfattning).

Laponiatjuottjudus har inga direkta uppgifter inom ramen för SFV:s uppdrag, men kommer att som viktig samrådspart för t ex avverkningar inom buffertområden att ha en roll.

Vägverket

Vägverket har ansvar för en rad frågor som rör bl.a. vägar, skyltar och vägsäkerhet. I korthet är det följande uppdrag som berör Laponia.

- skyltning av allmän karaktär och för världsarvet, skyltningen vid informationsplatser som finns idag i anslutning väg 45 och väg 827 samt vid Frostviken. Vägverket har beslutat att dubbelskylta med både det samiska och det svenska ortnamnet inom detta område. Dubbelskyltningen gäller både naturnamn och bebyggelsenamn.
- beslut i ärenden gällande nya anslutningar till allmän väg
- beslut i ärenden som avser ansökan om årligt bidrag för enskilda vägar
- ansvar för utformning, service och frekvens av Vägverkets rastplatser,
- framtagande av beslutsunderlag för upprustning av vägar, den s.k. Nationella planen.

Laponiatjuottjudus har inga uppgifter inom ramen för Vägverkets verksamhet, men har i frågor om platsbunden information en viktig samrådsfunktion.

Laponiaprocessen

Fiskeriverket

Fiskeriverket har sektorsansvar för fisket i Sverige. I korthet är det bl.a. nedanstående som berör Laponia.

- fastställa föreskrifter för fiskevården och om vilken hänsyn som vid fiske ska tas till naturvårdens intressen
- fastställa regler för märkning av fiskredskap, odling av fisk, utplantering och flyttning av fisk.

Lantmäteriet

Lantmäteriverket är ortnamnsmyndighet. Lantmäteriverket fastställer namn i fastighetsregistret och andra ortnamn, såvida detta inte tillkommer annan myndighet. Verket ansvarar även för namnsättning på de allmänna kartorna och i databaser. Enligt Lantmäteriets beslut ska de samiska ortnamnen införas med korrekt samisk ortografi i ortnamnsdatabasen. De korrekta samiska formerna ska därmed användas vid den samiska ortnamnsredovisningen på de allmänna kartorna. Av dessa frågor är det i korthet nedanstående som berör Laponia.

- fastställa och korrigera ortnamnsbeteckningar med samisk ortografi
- tillse att korrekta ortnamn finns på allmänna kartor och databaser
- Lantmäteriet ska vid eventuellt behov att nya gränsdragningar för nationalparker parker anlitas (enligt överenskommelse mellan Naturvårdsverket och Lantmäteriet 2008).

Transportstyrelsen

Transportstyrelsen kan efter samråd med Länsstyrelsen meddela landningsförbud för luftfarkoster om det behövs av hänsyn till samfärdsel, fiske eller andra näringar, naturvård eller friluftsliv (64 § Luftfartsförordningen). Denna regleringsmöjlighet för Luftfartsstyrelsen är inte knuten till vissa områden utan gäller generellt. Luftfartsstyrelsen kan således utnyttja denna möjlighet för reglering av start och landning inom såväl nationalparker och naturreservat som inom regleringsområden enligt terrängkörningsförordningen.

Laponiaprocessen

7. Vilka parter bildar Laponiatjuottjudus

Parternas gemensamma överenskommelse anger att de lokala parterna ska bilda den nya förvaltningsorganisationen, ”*Laponiaförvaltningen bildas av de lokala parterna med stöd från staten som också har adjungerade representanter i Laponiaförvaltningens styrorgan, Parterna är överens om att företrädare för berörda samebyar ska ha majoritet i världsarvsförvaltningen*”.

Laponiaprocessen har sedan den ursprungliga överenskommelsen ingicks utvecklat sin syn på partsammansättningen i förvaltningen. Det har särskilt från de lokala parterna uttryckts en vilja att staten ska ingå som bildande part, vilket överenskommelsen inte anger. Staten har genom länsstyrelsen och Naturvårdsverket uttryckt en motsvarande vilja att aktivt delta i bildandet. Laponiaprocessens parter anser därmed att staten, genom Länsstyrelsen och Naturvårdsverket, ska ingå som bildande parter i den nya Laponiatjuottjudus.

De bildande organisationerna/parterna utgör samtidigt huvudmän.

Laponiaprocessen anser att bildarna av Laponiatjuottjudus ska vara följande:

- samebyarna i Laponia som företräder samebymedlemmarna i respektive samebyar,
- Jokkmokk och Gällivare kommuner som företräder medborgarna i respektive kommun,
- staten som efter regeringsbeslut företräds av Länsstyrelsen i Norrbottens län som regionalt ansvarig för förvaltningen av nationalparker och naturreservat inom länet samt Naturvårdsverket som dels central förvaltningsmyndighet för miljöfrågor, dels som markförvaltare inom nationalparkerna.

8. Laponiatjuottjudus associationsform

Laponiaprocessen föreslår att Laponiatjuottjudus organiseras som en ideell förening med staten genom Länsstyrelsen i Norrbottens län och Naturvårdsverket, Jokkmokk och Gällivare kommuner samt samebyarna inom Lapponia som bildare.

I Laponiaprocessen har en rad olika associationsformer för Laponiatjuottjudus diskuterats. De har grupperats i två grupper: sammankopplade eller fristående.

De sammankopplade associationsformer som prövats är:

- Delegation i statlig förvaltning
- Nämnd/annat i kommunal förvaltning
- Statlig myndighet

De fristående associationsformer som prövats är

- Aktiebolag
- Handelsbolag
- Enskild firma
- Ekonomisk förening
- Stiftelse
- Ideell förening

I kapitel 3 har grundläggande krav på den nya förvaltningsorganisationens associationsform redovisats. Av denna redovisning framgår att parterna är överens om att huvudinriktningen ska vara att en fristående association ska gälla. Huvudskälet till detta är att det med en fristående organisation, på bästa sätt säkerställs att de parter som bildar den gemensamma förvaltningen har en likvärdig ställning. Genom detta respekteras den lokala nivån samt urbefolkningens krav på insyn och påverkan i förvaltningsarbetet, samtidigt som ansvaret tydligare än i andra former delas av alla parter.

Med fristående organisation avses här en organisation som är en egen juridisk person, d v s har en självständig rättskapacitet. Organisationen ska ha förmåga att ingå avtal, anställa personal och i övrigt ingå för organisationen bindande överenskommelser.

Vilka parter som bildar den nya organisationen har betydelse för associationsformen. Med ett större inslag av offentliga organisationer som bildare, minskar antalet möjliga associationsformer genom att de offentliga organisationerna inte fritt kan fördela uppgifter till vilka organisationsformer som helst eftersom t ex Lagen om offentlig upphandling (LOU 2007:1091) eller Konkurrenslagen (2008:579) sätter gränser för detta. regeringen har dock i en lagrådsremiss den 17 december 2009 ”upphandling från statliga och kommunala bolag” gett förslag om förändringar i LOU.

De icke-offentliga organisationerna har generellt större frihetsgrad än de offentliga. Kommunerna har en högre grad av frihet än staten. Fördelen med en högre grad av offentligt deltagande i bildandet, är att en större stabilitet uppnås, men då på bekostnad av organisationens självständighet.

Ett antal olika alternativ inom ramen för ovan nämnda huvudmodeller har bedömts;

Association	Fristående?	Kommentar
Delegation i statlig förvaltning	Nej	
Nämnd/annat i kommunal förvaltning	Nej	
Statlig myndighet	Ja	Uppfyller inte kravet att ha självständig rättskapacitet
Aktiebolag	Ja	
Handelsbolag	Ja	
Enskild firma	Ja	
Ekonomisk förening	Ja	
Stiftelse	Ja	Ej möjlig p g a krav på stiftelsekapital som svarar för majoriteten av driftskostnaden
Ideell förening	Ja	

Staten utgör i dessa sammanhang en juridisk person, de olika myndigheterna är inte egna juridiska personer även om de inom lagen för lagstiftningen agerar som statens företrädare. Inom staten är det regeringen som kan ingå i nya associationer, d v s bilda juridiska personer. Den rätten finns inte hos myndigheterna.

8.1 Sammankopplade organisationsformer

Den största fördelen med de sammankopplade organisationsalternativen, är att det finns möjligheter att uppnå samordningsvinster vid t ex administrativ hantering m m. De ger också en mer direkt tillgång till en bredare kompetensbas än vad en fristående organisation själv kan ha tillgång till.

Delegation i statlig förvaltning

Inom ramen för en statlig förvaltning har tre olika alternativ övervägts

- En organisation inom Länsstyrelsen
- En organisation inom Naturvårdsverket
- En organisation inom Sametinget

En organisation inom en statlig myndighet bygger på att det inom den ansvariga myndigheten etableras dels ett beslutsfattande organ, dels en tjänstemannagrupp (operativ nivå) med ansvar för uppgifterna. Det beslutsfattande organet kan antingen vara en särskild delegation (jmf Kosterhavsdelegationen) eller en del i linjeorganisationen inom myndigheten. Tjänstemannagruppen (den operativa nivån) kan antingen vara samlad (en egen, inom myndigheten fristående organisatorisk enhet) eller distribuerad (personalen ingående i olika enheter men med vissa gemensamma arbetsuppgifter som del av sin befattningsbeskrivning).

En delegation kan ges den beslutskraft som regeringen fastställer i myndighetens instruktion. Så har t ex miljöprövningsdelegationerna inom länsstyrelsen ett mycket starkt beslutsmandat där myndighetschefen inte kan överpröva delegationens beslut.

Laponiaprocessen

Både Sametinget och Naturvårdsverket har uppgifter som berör Laponia, men bägge myndigheterna har i första hand centralmyndighetens uppgift och har genom detta endast mer begränsade operativa uppdrag. Dessutom skulle en lokalisering av Laponiaförvaltningen till någon av dessa myndigheter innebära att besluts rent organisatoriskt fördes längre bort från området vilket inte är önskvärt.

Länsstyrelsen är den myndighet som, om den sammankopplade organisationsmodellen väljs, bedöms vara den lämpligaste organisation inom vilken Laponiatjuottjudus kan höra hemma, eftersom länsstyrelsen är den myndighet som idag har huvuddelen av de uppgifter som ska ligga inom förvaltningsorganisationen.

Oaktat de resonemang som förs ovan, svarar inget av alternativen upp mot det självständighetskriterium som är en av utgångspunkterna för analysen. Alla sammankopplade organisationsalternativ har därför avvisats.

Nämnd/annat i kommunal förvaltning

På samma sätt som för de statliga alternativen kan formerna för en kommunal förvaltning se olika ut, med en större eller mindre grad av självständighet.

Den kommunala förvaltningen binds inom ramen för Kommunallagen. I det fall verksamheten inte utgör ett kommunalt bolag, så ska styrningen i organisationen utgå från politiska beslut och med en representativt fastställd beslutsnivå. En konsekvens av detta är att den form av partnerskap som den gemensamma förvaltningen utgår från inte är möjlig. Detta är ett av de skäl som ligger till grund för att den kommunala förvaltningen avvisats i analysen.

Det huvudsakliga skälet för att avvisa den kommunala förvaltningen som organisatorisk modell för Laponiatjuottjudus, är att Laponia omfattar två kommuner. Inom ramen för gällande lagstiftning, kan inte en kommunal förvaltning ha verksamhet inom två kommuner annat än om ett kommunförbund eller kommunalförbund bildas. Bägge formerna kan endast bildas av kommunerna vilket utesluter övriga parter med samma resultat som ovan.

Ny statlig myndighet

Slutligen har möjligheterna att Laponiatjuottjudus organiseras som en ny statlig myndighet övervägts. Den rådande förvaltningspolitiska inriktningen är dock tydlig i att nya, mindre, myndigheter inte ska inrättas varför förslaget avvisats.

8.2 Fristående organisationsformer

De fristående organisationsalternativen har samtliga en högre ”frihetsgrad” än de sammankopplade. De uppfyller alla självständighetskriteriet.

Aktiebolag

Aktiebolag utmärks av att samtliga ägare saknar personligt ansvar för företagets förbindelser, att

Laponiaprocessen

antalet delägare är obegränsat samt att det krävs ett signifikant insatskapital, så kallat aktiekapital. Ett aktiebolag kännetecknas av att ägarna har ett begränsat ansvar för bolagets verksamhet. En aktieägare riskerar i princip bara sitt inbetalda kapital och är i övrigt skyddad. Styrelseledamöter och VD har ett långtgående ansvar för bolagets verksamhet

Staten kan inte ingå i aktiebolag annat än regeringen så beslutar. Associationsformen medför att beställande offentlig part (stat eller kommun) måste tillämpa lagen om offentlig upphandling vid tilldelning av uppgifter. Organisationsformen är i övrigt tillämpbar för Laponiatjuottjudus.

Handelsbolag

Handelsbolag och kommanditbolag drivs av två eller flera delägare (bolagsmän). Bolagsmännen kan vara fysiska eller juridiska personer. I ett handelsbolag är bolagsmännen personligen ansvariga för företagets avtal och skulder. Ett kommanditbolag är en särskild form av handelsbolag. I ett kommanditbolag ska det finnas minst en bolagsman med ett begränsat ansvar (kommanditdelägare) och minst en med ett obegränsat ansvar (komplementär).

Staten kan inte ingå i ett handelsbolag om inte regeringen så beslutar. Associationsformen medför att beställande offentlig part (stat eller kommun) måste tillämpa lagen om offentlig upphandling vid tilldelning av uppgifter. Genom att Handelsbolaget är kopplat till ett personligt ansvarstagande för bolagsmännen är organisationsformen inte lämplig för Laponiatjuottjudus.

Enskild firma

Enskild firma, även kallat *enskild näringsidkare*, är en företagsform där företagets organisationsnummer är samma som ägarens personnummer. Ägaren är personligt ansvarig för alla företagets skulder. Ägarens ekonomi är oskiljbar från företagets. En följd av detta är att det över-skott respektive underskott som redovisas i näringsverksamheten redovisas i näringsidkarens inkomstdeklaration. En enskild näringsidkare är inte en juridisk person. Det innebär till exempel att företaget inte kan hyra lokal eller vara part i en domstolsprocess. Istället är det företagaren som fysisk person som blir avtalspart eller part i målet.

Den enskilda firman har en enskild person som ägare vilket gör att associationsformen är utesluten för Laponiatjuottjudus.

Ekonomisk förening

Ekonomisk förening är i Sverige en förening vars mål är att främja medlemmarnas ekonomiska intressen genom ekonomisk verksamhet, till skillnad mot till exempel en ideell förening där inga vinstintressen finns. För att kunna registrera sig som ekonomisk förening hos Bolagsverket måste föreningen vara kooperativ till sin natur, det vill säga vara en förening i vilken medlemmarna är mer eller mindre aktiva själva såsom konsumenter eller producenter, till exempel genom egen arbetsinsats. I en ekonomisk förening är styrelseledamöterna personligen ekonomiskt ansvariga för föreningens ekonomi.

Genom det personliga ansvaret för de personer som ingår i styrelsen för en ekonomisk förening, är organisationsformen inte lämplig för Laponiatjuottjudus.

Laponiaprocessen

Stiftelse

Stiftelse är en juridisk person. En stiftelse har, till skillnad från föreningar och bolag, inga medlemmar och ingen ägare. Stiftelsen äger i princip sig själv. Stiftelsen förvaltar en ekonomisk förmögenhet, som en eller flera fysiska eller juridiska personer (stiftare) har avsatt för ett särskilt ändamål, vilket skall vara över en längre tid. Stiftelsen styrs därigenom av en *stiftelseurkund*, som bl.a. anger hur förmögenheten ska användas och vem eller vilka som är destinatärer (mottagare). Den ska ledas av en styrelse eller förvaltare. De flesta stiftelser står under tillsyn av en länsstyrelse

Initialt i arbetet med att utreda frågan om lämpligaste form för en ny förvaltningsorganisation var huvudalternativet stiftelsen. Eftersom sk anslagsstiftelser (stiftelser vars verksamhet bedrivs av anslag, ej av kapitalets avkastning) inte längre kan bildas stod det tidigt klart att en förutsättning för att stiftelsen som form skulle vara möjlig, vore att ett tillräckligt stort stiftelsekapital kunde skapas. Om driftskostnaderna för laponiaförvaltningen skulle uppgå till 5 Mkr, och med en tänkt avkastning om 5% på ett stiftelsekapital (efter förvaltningskostnader och värdesäkring), krävdes ett stiftelsekapital om ca 100 Mkr. Motsvarande stiftelsekapital med samma förutsättning vid en driftskostnad om 10 Mkr, skulle motsvara ca 200 Mkr. Bedömningen har gjorts att det inte är möjligt att skapa ett sådant stiftelsekapital.

Ideell förening

En ideell förening är i svensk associationsrätt en viss typ av sammanslutning. Enligt Skatteverket måste en ideell förening bestå av tre eller flera fysiska och/eller juridiska personer. Det finns i Sverige ingen lag om ideella föreningar, och de lagförslag som framförts har ej blivit antagna. Ideella föreningar kan delas in i två grupper; de som syftar till att främja medlemmarnas ekonomiska intresse och föreningar med annat syfte.

Staten kan ingå i ideella föreningar och exempel på detta är Riksidrottsförbundet och Riksteatern som bägge har dubbelstatus, som folkrörelse/ideell förening och statlig myndighet. Staten och kommunerna kan också ge anslag för driften av dessa utan att en upphandling behöver genomföras.

För att betraktas som ideell förening ska sammanslutningen ha antagit stadgar av viss fullständighet, och det brukar även anses att den skall ha utsett styrelse. Detta får till följd att föreningen får rättskapacitet, dvs. kan äga egendom, klaga, söka, kära och svara inför domstol, samt ingå avtal som är bindande för föreningen. För föreningens skulder svarar i normalfallet endast föreningen själv. Så länge styrelsen ej begått något fel så är den inte betalningsskyldig för inköp som gjorts för föreningens räkning.

8.3 Laponiaprocessens förslag till associationsform

Laponiaprocessen har efter de överväganden som redovisats ovan kommit fram till att den ideella föreningen är den organisatoriska form som är lämpligast för Laponiatjuottjudus.

9. Den nya –Laponiaförvaltningen - Laponiatjuottjudus

Laponiatjuottjudus etableras som en ideell förening med en styrelse och en operativ verksamhet. Styrelsen har främst inriktnings- och policyuppgifter. I styrelsen finns en samisk majoritet. Styrelsen utses av parterna. Styrelsen utser verksamhetsledare ansvarig för den operativa delen i Laponiatjuottjudus.

Arbetet inom Laponiatjuottjudus ska bedrivas både genom egenutförda insatser och genom entreprenörer och uppdragstagare i lokalsamhället.

Laponiatjuottjudus ska ha sin huvudort i Jåhkåmåhkke/Jokkmokk.

Uppbyggnaden av Laponiatjuottjudus ska genomföras successivt under en uppbyggnadsfas och som en femårig försöksverksamhet med stöd i en särskild förordning ”Förordning om försöksverksamhet med en samförvaltning av världsarvet Laponia och i detta ingående nationalparker och naturreservat”. Efter försöksperioden ska verksamheten utvärderas och beslut fattas om den fortsatta verksamheten.

9.1 Förslag på organisation av Laponiatjuottjudus

Laponiatjuottjudus ska organiseras i två nivåer, en styrande och en operativ. Organisationen är dock sammanhållen och kan aldrig betraktas som två olika delar.

Till de grundläggande förutsättningarna hör att de arbetsuppgifter som Laponiatjuottjudus ska utföra är av olika karaktär. Grovt kan de sammanfattas i två huvudkategorier: övergripande inriktningsfrågor respektive operativa.

Den styrande nivån – styrelsen/raddi – ska fatta övergripande inriktnings- och policybeslut om t ex verksamhetsplan, budget, arbetsordning m m, men också vissa övergripande beslut i enskilda frågor som organisationen bedömer ska beslutas på denna nivå. Styrelsen svarar inför föreningsstämman (el årsmötet). Utsedda revisorer granskar verksamheten och lämnar förslag på styrelsens ansvarsfrihet. Styrelsen utser verksamhetsledare som är arbetsledande för övrig personal inom Laponiatjuottjudus.

Den operativa nivån har dels funktion som beredningsorgan till styrelsen för de frågor som styrelsen har att fatta beslut om, dels som genomförandeorgan för de uppgifter som ingår i den verksamhetsplan som styrelsen fastställt. Verksamhetsplanen utgår i sin tur från prioriteringar inom ramen för förvaltningsplan och föreskrifter samt tillgängliga resurser. Den operativa nivån samordnar insatser i hela organisationen, oavsett om de utförs av arvoderad personal eller entreprenörer.

Arbetsätten inom organisationen ska vara en kombination av egenutfört arbete, samverkansinsatser, arvodesinsatser och entreprenörsverksamheter. De rent praktiska åtgärderna, t ex vård- och underhåll av anläggningar, ska främst genomföras av entreprenörer. Den fast anställda personalen i

organisationen ska framförallt ha uppgifter med koppling till styrning, ledning, planering, uppföljning och övervakning samt driften av själva "lärandearenan".

Förvaltning som process

Förvaltningen av Laponia ska även omfatta de *processer* som leder till utformning och fastställande av planer, regler och riktlinjer som ska gälla för området. Den formella dimensionen av ett sådant arbete bygger på samrådsmöten och remissförfaranden och utförs oftast av myndigheterna. Den informella baseras mer på en fri och öppen kommunikation och dialog som inte alltid är fastställd genom bestämmelser. Den nya förvaltningsorganisationen förväntas erbjuda en särskild *rådsfunktion* som tillgodoser ett bredare förvaltningsperspektiv. Detta är en viktig del i lärandearenan som är en de centrala arbetssätten inom Laponiatjuottjudus.

9.2 Grundläggande styrdokument för Laponiatjuottjudus

I regeringsuppdraget till Länsstyrelsen angavs att Laponiaprocessen skulle ta fram ett antal styrande dokument för förvaltningen av världsarvet. Utöver dessa har processens parter enats om att föga ytterligare ett antal styrdokument för den nya förvaltningen. Dessa är:

- Förvaltningsplan med skötselplan
- Föreskrifter för de nationalparker och naturreservat som ingår i Laponia
- Riktlinjer
- Horisontella kriterier med checklista
- Plan för utveckling av utbildningspaket
- Fastställda dokument för etablering av naturum med informationsstruktur

Laponiaprocessens parter är eniga i att det under en uppbyggnadsfas ska utarbetas ett antal initiala interna styrdokument för den nya förvaltningsorganisationen. Dessa dokument ska ge vägledning för det löpande förvaltningsarbetet och säkerställa:

- Kvalitetssäkring av rutiner
- Upphandlingsförfaranden
- Organisationens egen miljöanpassning
- Öppenhet och samverkan med lokalbefolkningen
- Organisationens hantering av de horisontella kriterierna

9.3 Lokalisering av Laponiatjuottjudus

Den nya organisationen ska enligt parternas gemensamma uppfattning ha sin kärnlokalisering på en central plats i anslutning till världsarvet. Skälen är främst legitimitet i lokalsamhället, närhet till det område som ska förvaltas samt möjligheter till en kostnadseffektiv förvaltning.

Laponiatjuottjudus kommer dessutom att förfoga över noder i Jiellevárre/Gällivare, Jáhkámáhkke/Jokkmokk, Bårjås/Porjus och Huhtán/Kvikkjokk med utrymmen för kontor eller andra faciliteter, samt ett naturum i Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke med kontors- och möteskapacitet. Detta ger

Laponiaprocessen

möjligheter för förvaltningen att bedriva sin verksamhet från flera platser och ger möjlighet till mobilitet och tillgänglighet. Användning av ny informationstekniken medger också arbetsätt som är oavhängig den stora yta som förvaltningen ska täcka. Sammantaget ger detta utrymme för förvaltningen att arbeta flexibelt utifrån de resurser som förvaltningen förfogar över.

Större kontor behövs således inte vilket, innebär att det inte finns något behov av nybyggnation utan att förvaltningsorganisationen bedöms kunna inhyras i redan befintliga lokaler.

För att finna den bästa kärnlokaliseringen av Laponiatjuottjudus har ett antal alternativ prövats:

Jåhkåmåhkke/Jokkmokk

Jåhkåmåhkke/Jokkmokk är en central plats i Laponia och samtidigt ett kulturellt centrum för det samiska samhället i Sverige. I Jokkmokks kommun är rennäringen en av de största arbetsgivarna. De företag som idag arbetar med besöksutveckling är i huvudsak enmansföretag som arbetar med den samiska kulturen och Laponia, som utgångspunkt i enligt ekoturismens principer. Jokkmokk är vidare ett levande kulturellt centrum för det samiska samhället i Sverige med Sameslöjdstiftelsen, Sameskolstyrelsen, Sametingets språkverksamheter, Samebyarnas kansli, ett samiskt utbildningscenter samt fjäll- och samemuseét Ájtte.

Samhället har redan idag en förhållandevis stor andel samiska institutioner, och därmed möjliga samarbetspartners vilka är att betrakta som en stor fördel för en organisation som ska arbeta brett med förankring kring frågor om bevarande och hållbar utveckling.

Det som ligger Jokkmokks kommun i fatet är en illa utvecklad infrastruktur vad gäller kollektivtrafik samt tåg och flygförbindelser till i andra sammanhang centrala platser exempelvis Stockholm och Luleå.

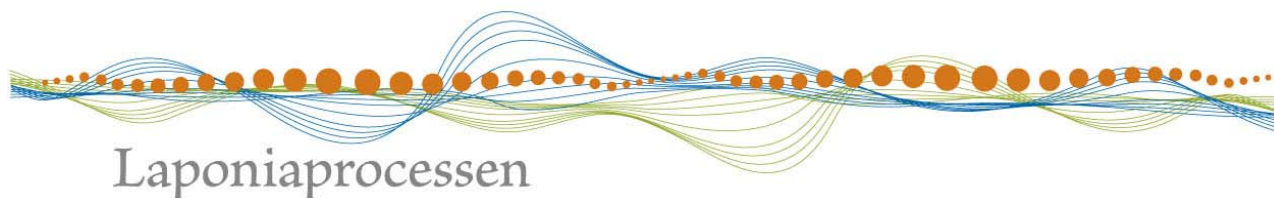
Jiellevárre/Gällivare

Jiellevárre/Gällivare är ett kommunikationscentrum i regionen med flyg- och tågförbindelser. Samhällets storlek med ca 15.000 invånare i tätorten kan också bedömas vara en attraktiv faktor. Gällivare är ett brukssamhälle som i stort byggts upp kring gruvindustrin och är starkt präglad av denna. Och kommunen är en expansiv gruvort. Gällivare saknar idag, i princip samiska institutioner, trots sin storlek och tämligen stora samiska befolkning, och de positiva synergieffekter som kan uppnås med en placering på en plats med fler samiska institutioner, riskerar att utebli om förvaltningsorganisationen utgår från Gällivare. I gengäld satsar man idag från kommunens sida stort på att skapa ett samiskt näringslivsutvecklingscentrum. Samhällets storlek skulle vidare i gengäld kunna innebära att den betraktas som en attraktiv boendeplats.

Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke

I Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke kommer naturum Laponia att etableras. En placering av den nya förvaltningsorganisationen i anslutning till naturum kan innebära fördelar såväl ekonomiskt som strukturellt. Bristen på fasta bomöjligheter, samhällsservice i form av exempelvis skola i kombination med bristande kommunikationer och en säsongstyrd besöksfrekvens har bedömts väga tyngre än de fördelar en samordning ger. Former för ett nära samarbete vad gäller information och utställ-

Laponiaprocessen

ningar och programverksamhet kommer dock att utvecklas med såväl besökscentrat i Gällivare som Ajjte i Jokkmokk.

Bårjås/Porjus

Bårjås/Porjus är centralt placerat i förhållande till Laponia och bedöms vara en viktig ort för arbetet med information om och besöksutveckling i Laponia. I samhället finns verksamheter kopplade till Laponia, främst inom besöksnäringen. Ortens storlek och bristen på kommunikationer bedöms dock som negativa aspekter i bedömningen av lokalisering.

Utifrån lokaliseringsprövningen har Laponiaprocessen enats om att den bästa kärnlokaliseringen för Laponiatjuottjudus är Jåhkåmåhkke/Jokkmokk.

9.4 Uppbyggnaden av Laponiatjuottjudus

Arbetet med att etablera Laponiatjuottjudus bör inledas under hösten 2010 i en första etableringsfas. Under denna fas är det viktigaste att fortsätta driften av de arbetsätt och den lärandearena som Laponiaprocessen utgjort, samtidigt som uppgifter från dagens förvaltning och nytillkommande ambitionsökningar successivt förs in.

Uppbyggnadsfasen ska genomföras inom ramen för en särskild förordning "Förordning om försöksverksamhet med en gemensam förvaltning av världsarvet Laponia och i detta ingående nationalparker och naturreservat". När den femåriga försöksperioden, tillika uppbyggnadsfasen, avslutats ska en utvärdering göras av verksamheten inom och organisationen av Laponiatjuottjudus som grund för beslut om permanentning av verksamheten.

10. Resursbehov och finansiering

Laponiatjuottjudus bedöms i ett fullt utbyggt skede ha ett behov av mellan 7 200 tkr och 11 500 tkr årligen för drift, exklusive drift av informationsinfrastruktur samt vissa investeringar. Av detta resursbehov föreslås 2 120 tkr successivt överföras från länsstyrelsen i Norrbottens ramanslag från och med BÅ 2011. Resterande delar, mellan 5 100 tkr och 9 400 tkr årligen föreslås fördelas från de sakanslag som idag används för verksamheterna med en successiv uppbyggnad och 3 000 tkr BÅ 2011, 4 000 tkr – 7 500 tkr BÅ 2012 och 5 000 tkr – 9 400 tkr BÅ 2013.

10.1 Principiella utgångspunkter

För att Laponiatjuottjudus ska kunna etableras, krävs resurser dels för att genomföra de ambitioner som uttrycks i förvaltningsplanen med skötselplan, dels för att även fortsättningsvis utveckla de arbetssätt som präglar Laponiaprocessen: lärandearenan och mötesplatsen, searvelatjna och raddehallam.

Vid de diskussioner som förts inom Laponiaprocessen har parterna varit överens om att huvudriktningen för finansieringen av Laponiatjuottjudus bygger på en modell där basen i verksamheten är de uppgifter som överförs från förvaltningsplanen i Norrbottens län, samt de medel från både förvaltningsanslag och vissa sakanslag som nyttjas för dessa uppgifters genomförande. Utöver denna bas finns uppgifter som utgår från förvaltningsplanen med skötselplan och de ökade ambitioner i förhållande till dagens förvaltning som denna ger uttryck för. Med tanke på att Laponia är ett kombinerat natur- och kulturarv med naturen och den samiska kulturen som bas bör anslagen till Laponiaförvaltningen komma från olika finansieringskällor såsom NV, RAÄ och Sameetinget.

När resursbehoven har beräknats har Laponiatjuottjudus förvaltningsmål, uppdrag och funktioner som de beskrivs i kap 6 varit den viktigaste utgångspunkten. Rent metodiskt har skötselplanens uppdrags- och ambitionsbeskrivningar omsatts till ett antal funktioner:

- Mötesplats och lärandearena
- Struktur och styrning
- Löpande administration och drift
- Stödja och utveckla
- Utbildning och kommunikation
- Handledning/arbetsledning av fältarbete
- Uppföljning, övervakning och utvärdering

För varje funktion har tidsåtgången bedömts som ett högsta och lägsta-värde. Denna tidsåtgång har i sin tur överförs till kostnader i förhållande till en normalkostnad för den typ av kompetens som krävs för att utföra uppgiften. Det måste understrykas att det rör sig om erfarenhetsbaserade bedömningar. Ambitionsnivån och prioriteringarna måste slutligt fastställas av Laponiatjuottjudus styrelse i den budget som upprättas i relation till vilka resurser som ställs förfogande.

Laponiaprocessen

Kostnaderna för att genomföra den del i Laponiaprocessen som går under benämningen PIL, Platsbunden Information i Lapponia, inte ingår i dessa kostnadsberäkningar, ej heller kostnader för drift av informationsinfrastrukturen. Dessa driftskostnader ska beräknas inom ramen för det fortsatta arbetet och ska täckas genom anslag från Naturvårdsverket som är ansvarig för information i anslutning till de skyddade områdena, samt om möjligt anslag från andra myndigheter. Naturvårdsverket har hos regeringen hemställt om investeringsmedgivande för etableringen av ett nytt statligt naturum i Stuor Muorkke.

När det gäller beräkningarna av vilka resurser som används för arbetsuppgifter som ligger inom ramen för förvaltningsplanen, har dessa skett med grund i en erfarenhetsbaserad bedömning av de kostnader som från länsstyrelsen i Norrbottens län lade på insatserna inom Lapponia fram till år 2007. I och med att länsstyrelsens redovisningssystem inte är geografiskt kodade annat än till vissa delar, har detta varit det enda sättet att nå någon form av precision. Några uppgifter om vilka resurser andra organisationer med arbetsuppgifter som omfattas av förvaltningsplanen, t ex Naturvårdsverket eller berörda kommuner, har inte gått att erhålla.

Resursbehovet för Laponiatjuottjudus, med ovan nämnt undantag, samt behoven av överföring från länsstyrelsen och utökade anslag uppgår enligt de beräkningar som gjorts till:

Resursbehov för Laponiatjuottjudus	7 200 tkr/år – 11 500 tkr/år
Överförs från länsstyrelsen, ramanslag	2 120 tkr
Från berörda sakanslag	5 800 tkr/år – 9 380 tkr/år

I den summa som fördelas från sakanslag ingår från anslaget för biologisk mångfald ingår ca 2 000 tkr som redan idag används för Laponiarelaterad förvaltningsverksamhet från schablonanslag samt ledanslag vilka ställs till länsstyrelsens förfogande från Naturvårdsverket. Behovet av utökade anslag uppgår till 3 800 tkr – 7 380 tkr.

Som jämförelse till denna summa kan konstateras att Laponiaprocessen under 2009 omsatte ca 4 000 tkr fördelade från Naturvårdsverkets anslag för biologisk mångfald. I detta ingår då inte den operativa driften. Det kan alltså konstateras att kostnaderna för Laponiatjuottjudus är i princip desamma som dagens förvaltningsorganisation och Laponiaprocessen dragit.

Under kap 11.1 redovisas de beräknade kostnaderna för den fullt utbyggda organisationen. Under kap 11.2 redovisas vilka resurser som nyttjas för dagens förvaltningsarbete och under kap 11.3 görs en bedömning av resursbehoven under en uppbyggnadsperiod.

10.2 Resursberäkning för fullt uppbyggd förvaltningsorganisation

För de funktioner som nämnts ovan har tidsåtgången beräknats till nedanstående tider.

Laponiaprocessen

Funktion	Mintid (mån, MV)	Maxtid (mån, MV)
Mötesplats och lärandearena	14	17,5
Struktur och styrning	7	7
Löpande administration och -drift	8	12
Stödja och utveckla	4,5	12
Utbildning och kommunikation	6	12
Handledning/arbetsledning av fältarbete*	12	12
Uppföljning, utvärdering och övervakning	3	6
	54,5	78,5

* Huvudprincipen för organisationens arbete ska vara att volymen fast anställd personalen ska hållas på en låg nivå eller vara arvoderad för särskilda uppgifter, och att entreprenörer i t ex samebyar, lokala företag m m ska nyttjas för t ex fältarbete som praktiskt ledunderhåll, provtagning, arbeten på stugor m m.

Omräknat till årsarbetskrafter motsvarar detta mellan 4.5 och 6.5 helårsarbetskrafter för de funktionsområden som ligger till grund för beräkningen. Detta motsvarar med en bedömd kostnad per helårsverke av 750 000 kr (p g a inslag av fältinsatser samt arbetets särskilda krav) en kostnad av mellan 3 370 tkr och 4 870 tkr vid fullt utbyggd organisation. I detta ingår kostnader för LKP, traktamenten m m.

Till de tidssatta kostnaderna tillkommer därefter kostnader för lokaler, datadrift, material, fordon, försäkringar m m. Dessa kostnader har beräknats till 15% av personalkostnaden, d v s mellan 500 tkr och 730 tkr/år.

Kostnader för styrelse samt ev. arbetsgrupper i form av arvoden, resekostnader m m beräknas till ca 150 tkr.

Slutligen tillkommer kostnader för arvodesanställd personal samt ett nätverk av entreprenörer som utför konkreta insatser för t ex underhåll av leder eller anläggningar. Dessa kostnader är svåra att beräkna, eftersom en fullständig kostnadsberäkning förutsätter en statusbesiktning av leder och anläggningar, samt en kategorisering av leder och anläggningar efter en rad faktorer, bl a volymer eftersatt underhåll, nyttjandegrad, krav på tillgänglighet m m.

Översiktligt kan dock kostnaderna beräknas med utgångspunkt i känt anläggningsbestånd enligt nedanstående.

Anläggningsbeståndet för det rörliga friluftslivet och den vetenskapliga naturvården inom Lapponia uppgår i den del det är ett statligt ansvar, till nedanstående volymer:

Anläggningstyp	Antal
Statlig led	435 km
Broar	42 st
Stuglägen	11 st
Vindskydd	2 st
Bevakarstugor	13 st

Laponiaprocessen

Ledterminaler/informationsplatser	5 st
Övriga byggnader	4 st

Kostnaderna för drift av detta anläggningsbestånd har årligen bedömts uppgå till:

Anläggningstyp	Minkostnad	Maxkostnad
Statlig led	5 000 kr/km/år	10 000 kr/km/år
Broar	10 000 kr/år	15 000 kr/år
Stuglägen	30 000 kr/år	50 000 kr/år
Vindskydd	5 000 kr/år	7 000 kr/år
Bevakarstugor	10 000 kr/år	10 000 kr/år
Ledterminaler/informationsplatser	5 000 kr/år	7 000 kr/år
Övriga byggnader	10 000 kr/år	10 000 kr/år

Vilket ger en resursbehov för årlig kostnad för drift och underhåll enligt nedanstående tabell.

Kostnadslag	Min	Max
Ledunderhåll, besiktningar m m	2 170 tkr/år	4 350 tkr/år
Brounderhåll, besiktningar m m	420 tkr/år	630 tkr/år
Underhåll stuglägen, gasol m m	330 tkr/år	550 tkr/år
Underhåll vindskydd	10 tkr/år	15 tkr/år
Underhåll bevakarstugor, gasol m m	130 tkr/år	130 tkr/år
Underhåll ledterminaler, informationsplatser (befintliga)	25 tkr/år	35 tkr/år
Underhåll övriga byggnader	40 tkr/år	40 tkr/år
	3 130 tkr/år	5 750 tkr/år

Utöver den drift och löpande underhåll som redovisas ovan finns ett behov av investeringar för underhåll eller nybyggnad. Dessa ingår inte i ovanstående kalkyler utan måste äskas i särskild ordning. Som nämnts ingår inte heller kostnader för drift av informationsstruktur.

- Naturum och besökscentrum Stuor Muorkke (PIL)
- Noder i Jåhkåmåhkke/Jokkmokk, Jiellvárre/Gällivare, Bårjås/Porjus, Huhtán/Kvikkjokk (PIL)
- Informationsplatser (10-15 st, PIL)
- Omläggning Kungsleden Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke
- Stugläger Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke
- Upprustning stugläger Badjelánndaleden/Padjelantaleden m h t nya brandskydds- och tillgänglighetsbestämmelser
- Upprustning ledsystem, spänger, markeringar (200 km)

Sammantaget ger dessa beräkningar nedanstående resursbehov för Laponiatjuottjudus i fullt utbyggt läge.

Kostnadslag	Min	Max
Fast personal fullt utbyggd basorganisation	3 380 tkr/år	4 875 tkr/år
Arbetsutrymmen, organisationsdrift, försäkringar m m	500 tkr/år	730 tkr/år
Drift av leder, anläggningar m m	3 130 tkr/år	5 750 tkr/år
Övrigt (reserv, arvoden m m)	150 tkr/år	150 tkr/år
Summa	7 160 tkr/år	11 500 tkr/år

Utöver basnivån kan organisationen sedan, som andra aktörer, söka medel från olika finansiärer för särskilda insatser, t ex EU-medel, fondmedel m m.

Som en grundförutsättning ingår att vissa fordon, maskiner och fältbostäder antas överföras från nuvarande förvaltningsorganisation och samutnyttjas (vad gäller fältbostäder).

I kostnadsberäkningen ovan ingår enbart arbetsinsatser för leder och anläggningar. Kostnaderna för inventeringar och övervakning har inte beräknats, utan måste definieras i förhållande till de insatser som ska göras och i samverkan med länsstyrelsen.

Laponiatjuottjudus innebär en ambitionshöjning jämfört med dagens arbete. Denna ambitionshöjning har sin grund i ett antal faktorer, men främst bland dessa står behoven av en partsammansatt styrning och en aktiv lärandearena, behov för att sköta det anläggningsbestånd som övertas samt nya uppgifter som ingår i förvaltningsplan med skötselplan. Den utökade ambitionen är nödvändig för att för att uppnå de övergripande förvaltningsmål som ingår i förvaltningsplanen, och medge en kraftigt utökad lokal medverkan i den fortsatta processen. Idag finns inte utrymme för att driva dessa verksamheter inom ramen för befintliga medel.

10.3 Vilka resurser nyttjas för dagens förvaltning?

Inrättandet av Laponiatjuottjudus sker inte från ett nolläge. Redan idag sker förvaltningsinsatser av fr a Länsstyrelsen i Norrbottens län. De diskussioner som förts inom Laponiaprocessen i finansieringsfrågan har utgått från vad som kallats ”lökmодellen”. Denna utgår från ett antal ”lager”:

Kärnan	Utgörs av insatser som idag utförs av fr a Länsstyrelsen i Norrbottens län där resurser och uppgifter överförs från denna till Laponiatjuottjudus. Resurser överförs från förvaltningsanslag samt disponerade sakanslag.
Andra lagret	Utgörs av ett resursbehov för uppgifter som tillkommer för att en fristående, gemensam förvaltningsorganisation ska vara möjlig (t ex drift av styrorgan, fortsatt utveckling av lärandearenan m m)
Tredje lagret	Utgörs av insatser där övriga parter skulle kunna vara beredda att överföra uppgift och resurs till Laponiatjuottjudus när organisationen har kapacitet att klara dessa.
Fjärde lagret	Utgörs av uppgifter där Laponiatjuottjudus gör egna prioriteringar inom ramen för uppdraget och uttrycker en vilja att utföra vissa uppgifter som inte kan finansieras inom ramen för kärnan och andra lagret. Organisationen kan här söka medel från olika finansiärer för dessa uppgifter med sin basorganisation som utgångspunkt.

En erfarenhetsbaserad bedömning har gjorts av vilka resurser som Länsstyrelsen i Norrbottens län omsatte år 2007 från dels förvaltningsanslaget, dels disponerade sakanslag (biologisk mångfald, miljöövervakning, kulturmiljöanslag, upplåtelseintäkter m m) i de delar dessa berör Laponia.

Bedömningen är att länsstyrelsen för Laponiainsatser 2007 omsatte:

Från förvaltningsanslag	2 650 tkr/år (3.0 helårstjänst + 400 000 kr driftsmedel)
Från sakanslag	2 000 tkr/år
Summa	4 650 tkr/år

När uppbyggnadsorganisationen etableras, måste diskussioner ske med fr a Länsstyrelsen i Norrbottens län om hur den årliga finansieringen ska utformas. De resurser som nyttjades 2007 har olika karaktär. En del utgörs av länsstyrelsens fasta personalresurser. En annan del av resurser från särskilda anslag, t ex vård- och skötselmedel eller medel för rovdjursinventeringar. I vissa fall, t ex vård- och skötsel, är behoven låsta (antalet broar är i princip detsamma år från år, längden på leder densamma). I andra fall, t ex rovdjursinventeringsmedel, beror utfallet på omfattningen av rovdjursstammarna. Om t ex rovdjursstammarna går upp i Laponia, krävs större inventeringsinsatser. Detta gör att en löpande diskussion krävs där Laponiatuottjudus har uppgifter.

Länsstyrelsen har från 2007 vidkänts neddragningar på sitt ramanslag, och för de verksamheter som här avses har minskningen enligt länsstyrelsens uppgifter uppgått till ca 20%. Detta innebär om samma neddragning antas gälla även rakt av för de laponiarelaterade verksamheterna att länsstyrelsen minskat de ekonomiska resurserna till detta med 20%, d v s ca 530 tkr. Länsstyrelsen omsatte enligt denna beräkning ca 2 120 tkr för Laponiarelaterade verksamheter under 2009. Överföringsbeloppet har angetts till denna summa.

10.3 Kostnader för en uppbyggnadsorganisation

Initialt under etableringsfasen är behoven lägre. Dock finns en minsta nivå för driften under vilken det inte är möjligt att driva verksamheten i en fristående organisation. Denna minsta nivå har antagits motsvara 3 helårstjänster, 2 250 tkr/år samt utöver det ca 2 000 tkr/år för drift av leder, anläggningar m m och ca 400 tkr/år för lokaler, försäkringar m m. Totalt bedöms en uppbyggnadsorganisation kosta ca 5 000 tkr/år som miniminivå.

Underbilaga 1

Beräkningsunderlag för infrastruktur i Laponia

Antal km statlig led

Vinterleder

ledsträcka	antal km
Gáidumjávri - Dievssajávri	8.9
summa	8.9

Skoterleder

ledsträcka	antal km
Gáidumjávri - Dievssajávri	11.1
Dievssajávri - Siidasjávri	32.0
Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke - Sáltoluokta	17.3
Čuonájohka - Girjáluokta	27.8
Sádjávrrre - Allávárre	60.5
Varvek – Bieskehávrrre (del av)	6.6
summa	155.3

Omarkerade leder

ledsträcka	antal km
Sulidälbmá – Norska gränsen	3.2
summa	3.2

Sommarleder Badjelánndaleden/Padjelantaleden - Nordkalottleden

ledsträcka	antal km
Stáddájåhkå – Varvek (del av)	33.5
Stáddájåhkå – Norska gränsen	9.8
Stálluokta - Stáddájåhkå	12.0
Stálluokta – Duottar - Darreluoppal	26.1
Darreluoppal – Sámmlárahpa (del av)	15.0
Stálluokta - Árasluoktsijdda	9.8

Laponiaprocessen

Árasluoktsijdda - Låddejåhkå	11.3
Låddejåhkå - Guvtjávrrre	17.4
Vájsáluokta – Áhkká – Gisuris - Sáluhávrre	31.3
summa	166.2

Sommarleder KUNGSLEDEN

ledsträcka	antal km
Aktse - Bårdde stugorna	22.4
Vákkudavárre - Dievssajávri	13.0
Dievssajávri - Gáidumjávri	8.7
summa	44.1

Sommarleder Muddus/Muttos

ledsträcka	antal km
Skájdde - Muddusagahtjaldak (Muddusfallet)	7
Muddusagahtjaldak (Muddusfallet) - Muttosluoppal	9
Muttosluoppal - Manson	5
Manson – Suolaure (del av)	5
Manson - Nammates	9 (?)
Muddusagahtjaldak (Muddusfallet) – Sarkavare (del av)	9 (?)
Skájdde - Måskosgårsså	9 (?)
summa	53

Övriga leder

ledsträcka	antal km
Bietsávrrre - Sáltoluokta	4.3
summa	4.3

Antal km statlig led	antal km
summa	435

Laponiaprocessen

Antal informationsplatser/ledterminaler

Informationsplatser/Ledterminaler

Ledterminal Badjelánndaleden/Padjelantaleden	Ritsem
Ledterminal Kungsleden	Vákkudavárre
Ledterminal skoterled	Girjáluokta
Gräns tre nationalparker (öster Gisuris)	Öster Gisuris
summa	4

Antal broar

(större broar)

ledsträcka	antal broar
Badjelánndaleden/Padjelantaleden	25
Kungsleden	10
Muddusleden/Muttosleden	7
summa	42

Antal vindskydd

ledsträcka	antal vindskydd
Kungsleden	2
summa	2

Antal stugläger

ledsträcka	stugläger
Badjelánndaleden/Padjelantaleden	Gisuris Láddejåhkå Árasluoktsijdda Stálluokta Duottar Darreluoppal Stáddájåhkå
Muddus/Muttos	Muddusaghtjaldak (Muddusfallet)

Laponiaprocessen

	Muddusluoppal
	Manson
	Nammates
summa	11

Antal övriga byggnader

Nationalpark	Byggnad
Sarek	Bårddetjåhkkå obser- vatorium Litnok Skårki Pårek
summa	4

Antal bevakarstugor

Nationalpark/Naturresevat	stugläger
Padjelanta/Badjelánnda	Guvtjávrrre Njummeljaure
Sarek	Thielma Rinim Hambergsstugorna
Muddus/Muttos	Muddusagahtjaldak (Muddusfallet) Manson Tonka Tjutek
Stora Sjöfallet/Stuor Muorkke	Vietas
Sjávnja/Sjaunja	2
summa	13 (?)